

ความรู้และทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 6 เดือน หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลบุรีรัมย์

ปณณทัต บนขุนทด (ปร.ด.) อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
 วิภาดา กาญจนสิทธิ์ (พย.ม.) อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
 ชนาธิป สันติวงศ์ (พย.ม.) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
 สุพรรณษา จิตรสม (พย.ม.) อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ วัชรพล มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
 พิมพ์รดา ธรรมมีภักดี (พย.ม.) อาจารย์ วิทยาลัยการพยาบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 ศุภกรัตน์ ชาญวิรัตน์ (พย.ม.) อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
 นภาพรินทร์ นวลไธสง (พย.ม.) อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 6 เดือน หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างมารดาหลังคลอดปกติ จำนวน 181 คน โดยการคำนวณจากตารางสำเร็จรูปเครจซี่ และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความรู้เรื่องนมแม่ 15 ข้อ และทัศนคติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 17 ข้อ โดยมีค่าความตรง 0.86 และ 0.82 และค่าความเชื่อมั่น 0.80 และ 0.83 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ เรียงตามลำดับคะแนนมากไปน้อย คือ การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลไกการสร้างและการหลั่งน้ำนมประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อทารก และการปฏิบัติตัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตามลำดับส่วนทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า แม่หลังคลอดมีทัศนคติในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในรายด้านเรียงจากมากไปน้อยคือ ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเศรษฐกิจ และสังคม ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. 0.29) การสร้างความมั่นใจแก่มารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. 0.94) และประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดาและทารก ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. 1.15) และตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน (r = .062, p = .521) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาพื้นที่ สุขภาวะคือ ควรสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดการพื้นที่ให้มีแหล่งให้ความรู้ปัจจัยที่จะช่วยทำให้พฤติกรรมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่วานานขึ้น ซึ่งได้แก่ การมีญาติช่วยเลี้ยง การให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา รวมถึงการจัดให้มีแหล่งช่วยเหลือในการให้นมบุตรในชุมชนมีมากขึ้น

คำสำคัญ: ความรู้และทัศนคติ, มารดาหลังคลอดปกติ, การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา

Knowledge and Attitude about Postpartum breast feeding only for six months at Postpartum ward, Buriram Hospital

Punnathut Bonkhunthod, Lecturer, Faculty of Nursing Western University, Buriram Campus

Wipada Kanjanasit, Lecturer, Faculty of Nursing Western University, Buriram Campus

Chanathib Sunti Wong, Asst. prof., Faculty of Nursing, Western University, Buriram Campus

Supansa Chitsom, Lecturer, Faculty of Nursing Western University, Watcharapol Campus

Pimradar Tummeepukdee, Lecturer, College of Nursing, Pibulsongkram Rajabhat University

Sukolrat Chanvirat, Lecturer, Faculty of Nursing, Vongchavalitkul University

Naparin Nualthaisong, Lecturer, Faculty of Nursing, Ratchathani University, Udonthani Campus

Abstract

This descriptive research aims to study about knowledge and attitude of postpartum breast feeding single only for long six months at Postpartum ward in Buriram Hospital. The sample was 181 normal labour postpartum, calculated from the Krejcie & Morgan table. Tool was questionnaire consisted 1) general information 2) knowledge about breast feeding (15 items) and 3) attitude for breast feeding at least 6 months (17 items). Content validity were 0.86 and 0.82, respectively, with reliability were 0.80 and 0.83, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics; frequency, percentage, mean and standard deviation. To analyze the relationships of variables studied using Pearson's product moment correlation coefficient.

The research found that knowledge of normal labour postpartum mothers with breast-fed. sort descending;. 1) support for breastfeeding, 2) creating mechanisms and lactation benefits of breastfeeding for babies and 3) practice of breastfeeding. The attitude of postpartum mothers to encourage breast feeding postpartum mothers found that attitude in promoting breastfeeding; In descending order: 1) the advantage of breastfeeding on the economy and society 2) ensuring the mother in breastfeeding and 3) the benefits of breastfeeding for mothers and infants. The relationship between knowledge and the attitude of postpartum mothers to encourage breastfeeding showed no correlation. Suggestions for the next step to improving for healthy space is supposed to encourage the community to manage the area, sources, knowledge of the factors that will make the breastfeeding practice longer and longer, i.e. there relatives support postpartum breast-fed, help mother realized about the benefits of breastfeeding, as well as provide sources of assistance in breast-fed in the community.

Keyword: Knowledge and Attitude, Postpartum, Breastfeeding

บทนำ

นมแม่เป็นอาหารที่ดีที่สุด และเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของทารก ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา และพัฒนาการทางสังคมของทารก ช่วยลดอัตราการตาย และอัตราการเจ็บป่วยของทารก¹ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีประโยชน์ ทั้งต่อทารก มารดา ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ² องค์การอนามัยโลก และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ จึงแนะนำให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว (Exclusive breastfeeding) เป็นเวลา 6 เดือน และหลังจากนั้นให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ควบคู่กับอาหารตามวัยจนอายุ ครบ 2 ปีหรือนานกว่านั้น³ ประเทศไทยได้ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายไว้ชัดเจน มีแนวปฏิบัติในการดำเนินโครงการโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูกใช้บันได 10 ขั้น ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยกำหนดเป้าหมายให้มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวอย่างน้อย 6 เดือน ให้ได้ร้อยละ 30 เมื่อสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จากสถิติกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2549, 2551 และ ปี พ.ศ. 2552 พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ร้อยละ 5.4, 24.4, 29.6 ตามลำดับ⁴ และจากการสำรวจสถานการณ์เด็ก และสตรีในประเทศไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติหรือยูนิเซฟ ในปี 2555 พบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่ได้รับนมแม่อย่างเดียว ร้อยละ 12.3⁵ แต่กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขได้วางเป้าหมายให้เด็กทารกร้อยละ 50 ได้รับการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ จนอายุ 6 เดือน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านสุขภาพของมารดา และทารก ปัจจัยแรงสนับสนุนทางสังคมจากสามี ญาติ และบุคลากรในทีมสุขภาพ⁶ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับมารดา และทารกตั้งแต่วัยทารกตั้งครรภ์ ระยะเวลาคลอด ระยะเวลาหลังคลอด หน่วยทารกแรกเกิด และหอผู้ป่วยเด็ก รวมทั้ง เป็นผู้ปฏิบัติงานในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทั้งในโรงพยาบาล และในชุมชนตามพระราชบัญญัติวิชาชีพ

การพยาบาล และการผดุงครรภ์ พ.ศ.2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 ได้ระบุการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นหนึ่งในสมรรถนะหลักที่จำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล และผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง จะต้องสามารถให้ความรู้ ให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้⁴

ผู้วิจัยในฐานะผู้ช่วยเหลือดูแลบุคคล ครอบครัว และสังคมให้มีสุขภาพที่ดี จึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับความรู้เรื่อง นมแม่ของมารดาหลังคลอด และทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่นาน 6 เดือน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งในโรงพยาบาล และชุมชน และทำให้นิสิตนักศึกษาพยาบาล ได้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดีในการสนับสนุน และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ แม้บางคนจะไม่ได้ปฏิบัติงานโดยตรงในการดูแลมารดาและเด็ก แต่ยังมีความรู้พื้นฐานที่สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมได้รวมทั้งทำให้บรรลุตามนโยบายของประเทศ และขององค์การอนามัยโลกคือ มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวเป็นเวลา 6 เดือน และเลี้ยงต่อไปพร้อมกับอาหารตามวัยจนอายุ 2 ปีหรือนานกว่านั้นเพื่อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของลูก และความรัก ความอบอุ่นระหว่างแม่และลูกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว นาน 6 เดือน หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลบุรีรัมย์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาหลังคลอดที่ต้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวมานาน 6 เดือน จำนวน 181 คน ช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2561

วิธีดำเนินการ

1. สํารวจข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวมานาน 6 เดือน หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลบุรีรัมย์
2. ดำเนินการขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของโรงพยาบาลบุรีรัมย์
3. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลความรู้ ทศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวมานาน 6 เดือน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หากมีข้อคำถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมทันที
5. เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะให้คำแนะนำความรู้การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวมานาน 6 เดือนในขณะที่เก็บข้อมูล
6. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามทั้งหมด มาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว 2) แบบสอบถามความรู้เรื่องนมแม่ จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ คะแนนรวมของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0 ถึง 15 คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือคะแนนมากกว่าร้อยละ 80 (มากกว่า 43.2 คะแนน) หมายถึง มีความรู้ดี คะแนนร้อยละ 60-80 (32.4-43.1 คะแนน) หมายถึง มีความรู้ปานกลาง คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 (ต่ำกว่า 32.4 คะแนน) หมายถึง มีความรู้ต่ำ และ 3) แบบสอบถามทศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 17 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 อันดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 1 ถึง 5 คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือคะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00 หมายถึง

มีทศนคติเชิงบวกในระดับดีคะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67 หมายถึง มีทศนคติเชิงบวกในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง มีทศนคติเชิงบวกในระดับน้อย

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน และใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) มากกว่า 0.8 แบบวัดความรู้เรื่องนมแม่ และทศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.86 และ 0.82 ตามลำดับ และตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับมารดาหลังคลอดที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้ออกไปคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.80 และ 0.83 ตามลำดับ

ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของโรงพยาบาลบุรีรัมย์ เลขที่โครงการ BR 04-10/01.0 และอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่า การศึกษาครั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างว่าจะยินยอมเข้าร่วมในการทำวิจัยหรือไม่ก็ได้ โดยใช้รหัสเลขที่ของแบบสอบถามแทนชื่อ-นามสกุลของกลุ่มตัวอย่าง การนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม และนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างสามารถขอยุติการเข้าร่วมการวิจัยก่อนครบกำหนด โดยไม่มีผลกระทบอื่นใด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร ที่ศึกษาโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของแม่หลังคลอด จำนวน 181 คน จำแนกตามอายุเฉลี่ยของมารดาหลังคลอดปกติที่เลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ พบว่า มารดาหลังคลอดส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 43.65 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 30.94 และอยู่ในช่วงอายุ 16-20 ปี ร้อยละ 20.99 ตามลำดับ สถานภาพสมรส ร้อยละ 76.24 รองลงมาสถานภาพโสด ร้อยละ 22.66 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 56.35 รองลงมา การศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 31.51 อาชีพ ลูกจ้าง/พนักงานบริษัท ร้อยละ 30.94 รองลงมาอาชีพ แม่บ้าน/เกษียณ ร้อยละ 23.20 และอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 21.00 ตามลำดับ และรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาท/เดือนขึ้นไป ร้อยละ 60.22 รองลงมารายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 39.78 และส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 92.82

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับความรู้ของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 67.40 ความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.94 มีทัศนคติในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงสุด 5.00 คะแนนต่ำสุด 2.69 (คะแนนเฉลี่ย 3.59) มีทัศนคติเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67) คิดเป็นร้อยละ 63.54 และทัศนคติเชิงบวกอยู่ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00) คิดเป็นร้อยละ 36.46 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความรู้และทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่(N=181)

ระดับ	จำนวน (ร้อยละ)
I. ความรู้ของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	
ความรู้ดี	122 (67.40)
ความรู้ปานกลาง	56 (30.94)
ความรู้น้อย	3 (1.66)
II. ทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	
ทัศนคติเชิงบวกระดับดี	66 (36.46)
ทัศนคติเชิงบวกระดับปานกลาง	115 (63.54)
ทัศนคติเชิงบวกระดับน้อย	0 (0)

ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างเรียงตามลำดับคะแนนมากไปน้อยดังนี้คือ การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คิดเป็นร้อยละ 97.47 กลไกการสร้างและการหลั่งน้ำนม คิดเป็นร้อยละ 87.91 ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อทารก คิดเป็นร้อยละ 86.06 การปฏิบัติตัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คิดเป็นร้อยละ 83.08 ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดา คิดเป็นร้อยละ 81.82 และปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ คิดเป็นร้อยละ 78.18 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

แม่หลังคลอดมีทัศนคติในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในรายด้านเรียงจากมากไปน้อยดังนี้คือ ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเศรษฐกิจและสังคม ($\bar{X}$ =4.91, S.D. 0.29) การสร้างความมั่นใจแก่มารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\bar{X}$ =4.48, S.D. 0.94) ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดาและทารก ($\bar{X}$ =3.72, S.D. 1.15) และปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\bar{X}$ =2.01, S.D. 0.26) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ($r=0.062$, $p=0.521$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 คะแนนความรู้และทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่จำแนกรายด้าน (N=181)

คะแนน	ร้อยละ	$\bar{X}$ (S.D.)	แปล ความหมาย
I. ความรู้ของมารดาหลังคลอดรายด้าน			
การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	97.47	-	ดี
กลไกการสร้างและการหลั่งน้ำนม	87.91	-	ดี
ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อทารก	86.06	-	ดี
การปฏิบัติตัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	83.08	-	ดี
ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดา	81.82	-	ดี
ปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	78.18	-	ปานกลาง

ตารางที่ 2 คะแนนความรู้และทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่จำแนกรายด้าน (N=181) (ต่อ)

คะแนน	ร้อยละ	$\bar{X}$ (S.D.)	แปล ความหมาย
II. คะแนนทัศนคติของมารดาหลังคลอดรายด้าน			
ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเศรษฐกิจและสังคม	-	4.91 (0.29)	ดี
การสร้างความมั่นใจแก่มารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	-	4.48 (0.94)	ดี
ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดาและทารก	-	3.72 (1.15)	ดี
ปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	-	2.01 (0.26)	น้อย

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ตัวแปร	ความรู้	ทัศนคติ	p-value	df
ความรู้	-	0.062	0.521	1
ทัศนคติ		-		

อภิปรายและสรุปผล

มารดาหลังคลอดส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 43.65 สถานภาพสมรสร้อยละ 76.24 การศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 56.35 อาชีพลูกจ้าง/พนักงานบริษัทร้อยละ 30.94 รายได้ตั้งแต่ 10,000 บาท/เดือนขึ้นไปร้อยละ 60.22 และส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัวร้อยละ 92.82 มีระดับความรู้ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 67.40 เรียงตามลำดับความรู้รายด้านคือ การสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร้อยละ 97.47 กลไกการสร้างและการหลั่งน้ำนมร้อยละ 87.91 ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อทารก ร้อยละ 86.06 และการปฏิบัติตัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ร้อยละ 83.08 ตามลำดับ มีระดับทัศนคติเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 63.54 และทัศนคติเชิงบวกอยู่ในระดับดีร้อยละ 36.46 เรียงตามลำดับทัศนคติด้านคือ ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเศรษฐกิจและสังคม ($\bar{X}$ =4.91, S.D. 0.29) การสร้าง ความมั่นใจแก่มารดาในการ

เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($\bar{X}$ =4.48, S.D. 0.94) และประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดาและทารก ($\bar{X}$ =3.72, S.D. 1.15) ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ($r=0.062$, $p=0.521$)

จากการศึกษาความรู้ ทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 6 เดือน หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลบุรีรัมย์ ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับความรู้ของมารดาหลังคลอดปกติที่เลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ พบว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี แสดงว่า กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประกอบด้วยการเปิดโอกาสให้ได้พูดคุย ค้นหาเจตคติเดิม ความรู้ ความเชื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ความรู้ คำแนะนำต่าง ๆ การวางแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การแสวงหาข้อมูลทางเลือกที่เอื้อต่อวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากแหล่งข้อมูล และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ร่วมกับกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ร่วมกับการทำงานนอกบ้านให้ประสบความสำเร็จ จะช่วยให้มารดาหลังคลอด เกิดความเชื่อว่าจะทำแล้วจะได้รับผลทางบวก ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีความรู้ เจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น เข้าใจและมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นำไปสู่การปรับเปลี่ยน และส่งเสริมเจตคติใหม่ที่ดีในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นำไปสู่ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ในระยะตั้งครรรภ์ สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตาม แผน⁷ ที่กล่าวว่า ความรู้ และเจตคติต่อพฤติกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความตั้งใจหรือเจตนาในการที่จะแสดงพฤติกรรม และสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของ Persad and Mensinger⁸ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณฯ ชนะภัย และคณะ⁹ พบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 สัปดาห์ ในมารดาหลังคลอดบุตรคนแรกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ ความรู้ ทัศนคติ การรับรู้สมรรถนะในตนเอง การสนับสนุนจากสามีหรือญาติ และการสนับสนุนจากพยาบาล สามารถร่วมกันทำนายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 สัปดาห์ แต่มีเพียงการสนับสนุนจากญาติหรือสามี และการรับรู้สมรรถนะในตนเองที่ทำนายได้ และสอดคล้องกับการศึกษา

ของ Scott et al¹⁰ พบว่า ความรู้ และทัศนคติหรือเจตคติที่ดีต่อการให้น้ำนมบุตรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการให้น้ำนมบุตร และเสนอแนะว่า ควรประเมินความรู้ และทัศนคติหรือเจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของหญิงตั้งครรภ์ทุกราย ซึ่งหากหญิงตั้งครรภ์มีเจตคติในด้านบวก มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นอกจากนี้ความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ปัจจัยอื่นที่มีความสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่คือ ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2. ทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทัศนคติ ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงสุด ส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง และทัศนคติเชิงบวกอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาในรายด้านเกี่ยวกับทัศนคติของมารดาหลังคลอดในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่รายด้าน พบว่า แม่หลังคลอดมีทัศนคติในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในรายด้านเรียงจากมากไปน้อยดังนี้คือ ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเศรษฐกิจ และสังคม การสร้างความมั่นใจแก่มารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดา และทารก และปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งอธิบายได้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประกอบด้วย การเปิดโอกาสให้ได้พูดคุย ค้นหาเจตคติเดิม ความรู้ ความเชื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ความรู้ คำแนะนำต่าง ๆ การวางแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การแสวงหาข้อมูลทางเลือกที่เอื้อต่อวิธีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากแหล่งข้อมูล และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ร่วมกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ร่วมกับการทำงานนอกบ้านให้ประสบความสำเร็จ จะช่วยให้หญิงตั้งครรภ์ทำงานนอกบ้านเกิดความเชื่อว่าทำแล้วจะได้รับผลทางบวก ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น มารดาหลังคลอดปกติที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 6 เดือนเข้าใจ และมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนและส่งเสริมเจตคติใหม่ที่ตีในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นำไปสู่ความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ใน ระยะตั้งครรภ์ สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน⁷ ที่กล่าวว่า เจตคติต่อพฤติกรรมเป็น

ปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความตั้งใจหรือเจตนาในการที่จะแสดงพฤติกรรม และสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของ Persad and Mensinger⁸ สอดคล้องกับการศึกษาของ อิตาร์ตัน หวังสวัสดิ์ และคณะ¹¹ พบว่า มารดาหลังคลอดมีทัศนคติเรื่องประโยชน์ของนมแม่อยู่ในระดับมาก มารดาส่วนใหญ่มีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า การยังคงให้ทารกได้รับนมแม่นานถึง 6 เดือน ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญคือ การสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุข

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวนาน 6 เดือน หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลบุรีรัมย์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพรรณนิการ์ ปานบางพระ และพรรณรัตน์ แสงเพิ่ม¹² พบว่า ความรู้กับทัศนคติของพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชนเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่สัมพันธ์กัน โดยที่ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่คือ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในด้านประโยชน์ของนมแม่ได้แก่ ทำให้มารดาได้ใกล้ชิดกับลูกมากขึ้น ป้องกันทารกจากการเป็นโรคทารกที่ได้รับนมแม่มีสุขภาพที่แข็งแรงกว่าทารกที่ได้รับนมผสมและอุปสรรคด้านทัศนคติได้แก่ความรู้สึกลังเลจากการให้นมแม่ในสาธารณะหรือมีการไหลของน้ำนมเป็นเสื้อผ้า การขาดการมีส่วนร่วมของสามี และการที่มารดาต้องใช้เวลามากในการอยู่กับลูก¹³ นอกจากนี้ ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แบบอย่างการสนับสนุนและทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของบุคลากรรอบข้างมีผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จากการศึกษาครั้งนี้ เมื่อพิจารณาความรู้ในแต่ละด้านได้แก่ ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อทารก ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดา กลไกการสร้างและการหลั่งน้ำนม การปฏิบัติตัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทุกด้านอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาทัศนคติในแต่ละด้านพบว่า ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดา และทารก ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเศรษฐกิจ และสังคม และการสร้างความมั่นใจแก่

มารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับดี แต่ปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องจากการขาดหลังคลอดได้รับรู้จากประสบการณ์ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยเฉพาะในปัญหาต่าง ๆ บางส่วนยังไม่ได้รับการแก้ไขที่จะทำให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ประสบความสำเร็จ

ดังนั้น การพัฒนาการขาดหลังคลอดให้สามารถส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จึงควรเริ่มตั้งแต่การให้ความรู้ และสร้างทัศนคติที่ดีเพื่อให้มารดาหลังคลอดมีความตั้งใจในการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติทางการพยาบาล ในการให้ความรู้ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พยาบาลวิชาชีพควรให้ความสำคัญกับกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่ทำงานนอกบ้าน และนำความรู้ ทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว นาน 6 เดือน ไปประยุกต์ใช้ และเผยแพร่ให้บุคลากรทางสุขภาพในหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างเจตคติทางบวกให้เกิดความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2. ด้านการบริหารการพยาบาล ผู้บริหารการพยาบาลควรสนับสนุนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการส่งเสริมมารดาหลังคลอดปกติ เพื่อให้มีเจตคติ และความตั้งใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนำไปสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียวนาน 6 เดือน

3. ด้านการศึกษาพยาบาล ในด้านการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ อาจารย์สามารถนำหลักการ แนวคิดในความรู้ ทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียว นาน 6 เดือน ไปใช้ให้สอดคล้องในการนิเทศ นิสิต/นักศึกษาพยาบาล เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมมารดาหลังคลอดปกติที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาความรู้และทัศนคติของมารดาหลังคลอดปกติที่ต้องการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาไม่ได้มีการติดตามกลุ่มตัวอย่างในระยะ 6 เดือน

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพื่อติดตามอัตราการประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่าง

2. ควรมีการศึกษาความรู้และทัศนคติของมารดาหลังคลอดที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในกลุ่มเสี่ยงที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มอื่น ๆ เช่น มารดาวัยรุ่น มารดาครรภ์แรก เป็นต้น เพื่อให้สามารถเข้าถึงปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้งในพยาบาลวิชาชีพและมารดาหลังคลอด

เอกสารอ้างอิง

1. American Academy of Pediatrics. Breast-feeding and the use of human milk. Pediatrics 2005; 115(2): 496-506.

2. American College of Obstetricians and Gynecologist. Breastfeeding: Maternal and infant aspect [Internet]. 2007 [cited 2014 Feb 3]. Available from: http://www.oumedicine.com/docs/ado_bgnworkfiles/acogclinreviewbfgd2007.pdf?sfvrsn=2.

3. World Health Organization (WHO), United Nations Children's Fund (UNICEF). Baby-friendly hospital initiative revised updated and expanded for integrated care [Internet]. 2009 [cited 2014 Sep 8]. Available from: http://www.unicef.org/french/nutrition/files/BFHI_2009_s3.slides.pdf

4. สุภาพค์พิมพ์ รัตตสัมพันธ์. ความรู้และทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. ว.พัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต 2560; 11(1): 2560.

5. National Statistic Office. Major findings of multiple indicator cluster survey 2012. Bangkok: Text and Journal Publication; 2013.

6. Scott, J. A., Binns, C. W., Oddy, W. H., Graham, K. I. Predictors of breastfeeding duration: Evidence from a cohort study. Pediatric 2006; 117(4): 646-655.

7. Ajzen, I. The theory of planned behavior. *Organization Behavior and Human Decision Processes* 1991; 50(2): 179-211.

8. Persad, M. D., Mensinger, J. L. Maternal breastfeeding attitudes: Association with breastfeeding intent and socio-demographics among urban primiparas. *Community Health* 2008; 33 (2): 53-60.

9. สุวรรณ ชนะภัย, นิตยา สิ้นสุกใส, นันทนา ธนาโนวรรณ, วรรณ พาทูวัฒนกร. ความรู้ทัศนคติการรับรู้สมรรถนะในตนเอง และการสนับสนุนจากสามีและพยาบาล ในการทำนายนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 สัปดาห์. *ว.พยาบาลศาสตร์* 2557; 32(1): 51-60.

10. Scott, J., Shaker, M., Reid, R. Parental attitude toward breastfeeding: their association with feeding outcome at hospital discharge. *Birth* 2004;31(1):19-26.

11. ชิตารัตน์ หวังสวัสดิ์, นันทา กาเลี้ยง, อนงค์ ภิบาล, รัตนา ใจสมคม, วณิสรา หะยีเซะ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ของมารดาในจังหวัดนราธิวาส. *ว.พยาบาล ส า ร* 2014; 41(5): 123-133.

12. สุพรรณิการ์ ปานบางพระ, พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม. ความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลเอกชน. *J Nurse Sci* 2013; 31(1): 70-79.

13. McCann, M. F., Baydar, N., Williams, R. L. Breastfeeding attitudes and reported problems in a national sample of WIC participants. *Journal of Human Lactation* 2007; 23(4): 314-324.